

โดย
พิมล เมฆสวัสดิ์¹
Pimol Meksawat

¹ บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ E-mail pimol@swu.ac.th

ห้องสมุดประชาชนในต่างประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาได้รับความสนใจและการสนับสนุนจากภาครัฐและประชาชนมากกว่าห้องสมุดประชาชนในประเทศแถบเอเชีย เนื่องจากห้องสมุดได้ทำหน้าที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการให้บริการที่คำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้เป็นหลัก มีทั้งบริการสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ รวมทั้งการเป็นแหล่งพักผ่อนให้แก่ประชาชนที่ประสบปัญหาชีวิตต่าง ๆ เช่น ตกงาน ประสบกับอากาศหนาวเย็น เป็นต้น ห้องสมุดประชาชนแต่ละแห่งขึ้นอยู่กับ การดูแลและรับผิดชอบของเทศบาลเมืองนั้น ๆ ซึ่งต่างกับห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยที่มีหน่วยงานหลายหน่วยงานทำหน้าที่กำกับและดูแล ทำให้ไม่มีเอกภาพและไม่สามารถเจริญเติบโตได้เท่าที่ควร สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (สปร) ได้ริเริ่มโครงการศูนย์ความรู้กินได้ ซึ่งเป็นความคิดใหม่เชิงสร้างสรรค์ในการทำห้องสมุดประชาชนรูปแบบใหม่ที่เน้นการเป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตและจะสะท้อนกลับมาสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนและประเทศชาติให้ยั่งยืนได้สืบไป ดังปรากฏในคำนิยามของประธานกรรมการบริหาร สปร. เมื่อเริ่มจัดตั้ง “ศูนย์ความรู้กินได้” แห่งแรกในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นมิติที่น่ายินดีสำหรับประเทศไทยที่มีห้องสมุดประชาชนต้นแบบที่จะส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศอย่างสร้างสรรค์

หนังสือเรื่อง “เส้นทางสู่ห้องสมุดยุคใหม่” นี้เรียบเรียงขึ้น เพื่อนำเสนอแนวความคิดและวิธีปฏิบัติจากประสบการณ์จริงในโครงการศูนย์ความรู้กินได้ ณ ห้องสมุดประชาชน จังหวัดอุบลราชธานี โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 6 ตอน ดังนี้

1. เริ่มจากการเกริ่นนำด้วยแนวความคิดในการเข้าถึงความรู้ โดยพิจารณามุมมองทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม

2. การกำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายของศูนย์ฯ เพื่อให้ทราบถึงกลุ่มเป้าหมายของผู้ใช้บริการ

3. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งบอกเล่าขั้นตอนของการจัดตั้งห้องสมุดประชาชนที่เรียกว่า “ศูนย์ความรู้กินได้” ที่เริ่มต้นจากการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มคนต่าง ๆ ได้แก่ ตัวแทนเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ผู้สนับสนุนทางการเงิน ตัวแทนองค์กรท้องถิ่น/ประชาชนที่เป็นทางการ และ อาสาสมัครจากผู้ใช้บริการทุกกลุ่ม โดยจัดตั้งเป็นเครือข่ายและร่วมกันระดมความคิดเห็นเพื่อออกแบบห้องสมุดตามความต้องการของท้องถิ่น

4. การปลูกความรู้ให้กินได้ ซึ่งมีอยู่ 3 แนวทางด้วยกัน คือ (1) หนังสือและสื่อความรู้ ประกอบด้วยหนังสือ สื่อมัลติมีเดียและความรู้ผ่านทางเว็บไซต์ (2) บริการในรูปแบบสร้างสรรค์ ได้แก่ บริการทางห้องสมุด เช่น การให้ยืมอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น บริการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือมัลติมีเดีย และห้องเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ห้องวัสดุท้องถิ่น เป็นต้น (3) การจัดนิทรรศการและกิจกรรม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น กิจกรรมรักการอ่านรักการทำมาหากิน เป็นต้น

5. การสร้างเครือข่ายผู้ใช้ห้องสมุดและเครือข่ายผู้สนับสนุน ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์

6. การบริหารและพัฒนาบุคลากรภายในห้องสมุด เป็นประเด็นสำคัญเนื่องจากบทบาทของผู้ให้บริการจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยต้องอาศัยทักษะ ความรู้ทั้งด้านการให้บริการ การบริหารองค์ความรู้ มวลชนสัมพันธ์ ระบบทรัพยากรสารสนเทศ การตลาดและประชาสัมพันธ์ รวมทั้งบริการด้านความสะดวกและความปลอดภัย

หนังสือเล่มนี้ได้นำเสนอโครงการศูนย์ความรู้กินได้ที่ใช้พื้นฐานความคิดแบบผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง โดยเริ่มตั้งแต่การออกแบบและวางแผนการสร้างห้องสมุดจากความต้องการของชุมชน การดำเนินงานที่พร้อมทั้งด้านอาคารสถานที่ ทรัพยากรสารสนเทศและบุคลากรที่มุ่งผลักดันให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน เนื้อหาที่เรียบเรียงด้วยความภาคภูมิใจในพลังเล็ก ๆ ที่สร้างห้องสมุดแนวใหม่ให้เกิดขึ้นนี้ ช่วยกระตุ้นให้ประชาชน ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดประชาชนมีพลังในการขับเคลื่อนองค์ความรู้ของประเทศชาติต่อไป

หาอ่านข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่: www.kindaiproject.net, www.facebook.com/kindaiproject